

Література:

1. Мельник І. М. Помилкова криміналізація: види, причини та наслідки. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 5. С. 94–99.
2. Humanitarian Outcomes. Enabling the local response: Emerging humanitarian priorities in Ukraine March – May 2022. United Kingdom Humanitarian Innovation Hub. URL: https://nashigroshi.org/wp-content/uploads/2022/07/ukraine_review_2022_copy.pdf
3. Хавронюк М. І. Принципи нового Кримінального кодексу України: якими вони можуть бути. *Новий Кримінальний Кодекс. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/11/24/havronyuk-m-i-pryntsyru-novogo-kk-ukrayiny-tezy-dopovidi.pdf>
4. Марін О. К. Проблеми кримінально-правової оцінки незаконного використання гуманітарної допомоги за КК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 334–338.
5. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Кримінально-правова заборона щодо незаконного використання гуманітарної допомоги: сумнівна законодавча новела. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2(98). С. 99–115.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-71>

ДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ЗАКОНОДАВСТВІ ТА ПРАВАЗАСТОСОВЧІЙ ПРАКТИЦІ, ЩО ЗУМОВЛЕНА ПОВНОМАСШТАБНИМ ВТОРГНЕННЯМ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Мельниченко Владислав Сергійович

головний спеціаліст-юрисконсульт

Преображенська сільська рада

Пологівського району Запорізької області

м. Запоріжжя, Україна

24 лютого 2022 року розпочався повномасштабний збройний напад військ РФ на суверенну землю держави Україна. В цей же день Президентом України було видано Указ про запровадження правового режиму воєнного стану на всій території України, який був підтриманий Верховною Радою України. Правовий режим воєнного стану неодноразово подовжувався. Востаннє правовий режим воєнного

стану було продовжено Указом Президента України № 451/2023 від 26.07.2023 року з 05 годин 30 хвилин 18 серпня 2023 року строком на 90 діб [1]. Важлива роль у такі складні часи відводиться кримінальному праву та кримінальному законодавству, яке завжди одним з перших реагує на надзвичайні ситуації у державі. Правовим наслідком введення воєнного стану є посилення кримінальної відповідальності за вчинення певних кримінальних правопорушень, небезпека яких обумовлена впровадженням особливого режиму у державі.

Правове регулювання воєнного стану здійснюється на підставі Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 року № 389-VII). Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» «Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить в Україні, або в окремих її місцевостях у разі: 1) збройної агресії чи загрози нападу; 2) небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки» [2, ст. 1].

Особливу роль при впровадженні надзвичайного та воєнного стану слід надати кримінальному праву, який головним чином посилює кримінальну відповідальність при вказаних видах режимів. Вчинення кримінального правопорушення з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій визнається законодавцем обставиною, що обтяжує покарання (п. 11, ч. 1 ст. 67 КК України).

Війна, безумовно, є однією з найбільших проблем українців в умовах постійних терористичних ракетних ударів військ РФ по мирним містам України.

Однак, якщо запитати, які проблеми поза війною найбільше турбують українців, то серед зазначеного переліку 63% говорять про корупцію. Корупція лишається потужним тригером для українців і, крім Перемоги, українці хочуть ефективної боротьби з корупцією [3].

Станом на сьогоднішній день пріоритетом звичайно є оборона України. Однак проблема корупції не зникає через військові дії, а актуальність цього питання лише зростає.

З урахуванням національних інтересів щодо протидії та запобігання корупції та її різних проявів, зважаючи на політико-правові, географічні (регіональні) та інші чинники, Верховною Радою України було ратифіковано низку міжнародних договорів в антикорупційній сфері. У цьому зв'язку слід нагадати про таке: по-перше, згідно з ч. 1

ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, стають частиною національного законодавства України; по-друге, якщо згідно з ч. 2 ст. 19 Закону України від 29.06.2004 року № 1906-IV «Про міжнародні договори України» міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору [4, с. 29].

Україна підписала та ратифікувала Кримінальну Конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією та Цивільну конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією. Ці документи мають локальний характер. Основним міжнародним досягненням у сфері протидії корупції було ухвалення Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй ООН проти корупції 31 жовтня 2003 року. Станом на сьогоднішній день це єдиний універсальний юридично обов'язковий інструмент для боротьби з корупцією. В статті 61 Конвенції йдеться про те, що кожна держава-учасниця, консультуючись з експертами, розглядає можливість проведення аналізу тенденцій корупції на своїй території, а також умов, в яких здійснюються корупційні злочини. З метою розроблення (наскільки це можливо) загальних визначень, стандартів і методологій, розглядають можливість розширення статистичних даних, аналітичних знань про корупцію та інформації, у тому числі про оптимальні види практик у справі запобігання корупції й боротьби з нею, та обміну ними через посередництво міжнародних і регіональних організацій. Кожна держава – учасниця розглядає можливість здійснення контролю за своєю політикою і за практичними заходами боротьби з корупцією, а також проведення оцінки їхньої ефективності й дієвості. Конкретизація цих положень міститься в рекомендаціях міжнародних моніторингових організацій, які впроваджені також і в українське законодавство [5].

Масштаби поширення корупції у світі та посилення уваги міжнародного співтовариства до цього негативного явища перетворили корупцію на глобальну проблему сучасності. Багато країн, в тому числі й Україна, ввели в практику державної політики широкий арсенал заходів щодо протидії корупції. Проте, незважаючи на реалізацію протягом останніх років передбаченого нормативними актами України багаторівневого комплексу заходів в даній сфері (наприклад, створення Національного агентства з питань запобігання корупції, Вищого антикорупційного суду), корупція, як і раніше, серйозно ускладнює нормальне функціонування цілого ряду громадських механізмів, створює перешкоди на шляху проведення соціальних перетворень і підвищення ефективності економіки, викликає в суспільстві серйозну

тривогу, формує недовіру до державних інститутів, а також зумовлює формування негативного іміджу України на міжнародній арені [6, с. 41].

Перемога України має дві складових – завдання воєнної поразки зовнішньому ворогу, становлення України як вільної та заможної країни. Для обох складових свобода від корупції має критичне значення. Свобода від корупції може бути досягнута за рахунок поєднання ефективного запобігання корупції та невідворотності покарання за неї.

Державна антикорупційна програма на 2023–2025 рр. (ДАП) – це один з небагатьох комплексних документів, що дають відповідь на питання про те, як налаштувати державу бути ефективною. Виконання цієї програми дозволить забезпечити системність і скоординованість державної антикорупційної політики, адже навіть корисними, але епізодичними і безсистемними законодавчими ініціативами не можна забезпечити ефективність держави в цілому. Стійкі демократичні інституції – це необхідна умова перемоги над зовнішнім ворогом. Виконання програми допоможе ліквідувати причини корупції, а не лише боротись з її наслідками. Про це зазначив Голова НАЗК Олександр Новіков. З цим слід погодитись. Слід також погодитись з думкою Голови Громадської ради при НАЗК Катериною Бутко, яка зауважила, що війна лише підсилила необхідність прискорення боротьби з корупцією та реалізацію стратегічних документів, і що необхідно максимально прискорити виконання Антикорупційної програми та стратегії [7].

Таким чином, незважаючи на повномасштабну збройну агресію військ РФ 24 лютого 2022 року та триваючий правовий режим воєнного стану на всій території України, боротьба з корупцією має бути забезпечена належним чином, оскільки це піднімає імідж держави Україна перед іноземними партнерами.

Слід також зазначити, що корупція – це правовий нігілізм, тобто деформаційний стан правосвідомості особи, який характеризується усвідомленим ігноруванням вимог закону, цінностей права, зневажливим ставленням до правових принципів і традицій. Таким чином основними причинами корупції є недостатній рівень правової культури та свідомості.

Органами, які наділені повноваженнями здійснювати боротьбу проти корупції в Україні, є органи Національної поліції України, органи прокуратури, органи Національного антикорупційного бюро України, а також Національне агентство з питань запобігання корупції.

Література:

1. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451/2023#Text> (дата звернення: 05.11.2023).

2. Про правовий режим воєнного стану. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 05.11.2023).

3. Прес-релізи та звіти – Сприйняття населенням основних проблем (крім війни) та хто має докладати зусиль для боротьби з корупцією: результати телефонного опитування, проведеного 30 вересня-11 жовтня 2023 року. Домашня сторінка КМІС. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1322&page=1> (дата звернення: 05.11.2023).

4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 05.11.2023).

5. Про запобігання корупції. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 05.11.2023).

6. Сkochиляс-Павлів О. В. Корупція як негативне соціально-правове явище: ознаки та причини. *Право та державне управління*. 2-ге вид. м. Львів, 2019. С. 41–46.

7. Свобода від корупції важлива для завдання воєнної поразки ворогу та становлення України як вільної та заможної країни / Олександр Новіков. НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/svoboda-vid-koruptsiyi-vazhlyva-dlya-zavdannya-voyennoyi-porazky-vorogu-ta-stanovlennya-ukrayiny-yak-vilnoyi-ta-zamozhnoyi-krayiny-oleksandr-novikov/> (дата звернення: 05.11.2023).